

‘Η αγάπη στην οικόγνεια

‘Η μητρική στοργή είναι, αν παρακολουθήσουμε τη στάση της μητέρας απέναντι στο παιδί, μέσα από τους αιώνες, ένας μύθος¹.

Ποτέ δεν υπήρξε παγκόσμια έναια στάση της μητέρας. Αντίθετα, διαπιστώθηκε μεγάλη διαφοροποίηση της στάσης της και των αισθημάτων της, ανάλογα με τόν πολιτισμό — τόν τόπο και τόν χρόνο — και με τη δική της ιδιοσυγκρασία. ‘Η μητρική αγάπη δεν είναι αίσθημα αυτόνομο, είναι τό «επιπλέον»².

Στις μέρες μας, ένα καινούριο αίσθημα έμφανίζεται, έξιςου έντονο με τη μητρική στοργή, ή πατρική στοργή. Οι πατέρες αγαπούν και φροντίζουν τά παιδιά τους όσο και οι μητέρες. Οι κοινωνιολόγοι και ψυχολόγοι αναρωτιούνται μήπως τό φαινόμενο αυτό αποδεικνύει πως δεν υπάρχει διαχωρισμός ανάμεσα σέ μητρική και πατρική στοργή και ότι αυτό που υπάρχει είναι ή «στοργή» τήν όποια, σύμφωνα με τά κοινωνικά δεδομένα οι άνθρωποι έπενδυουν σέ ένα όρισμένο πρόσωπο.

‘Ιστορικοί και νομικοί συμφωνούν στό ότι ή δυτική οικόγνεια χρωστά στην ‘Ινδια τό πρότυπο τής πατρικής — συζυγικής έξουσίας. Σύμφωνα με τά κείμενα³, ή οικόγνεια θεωρείται ώς θρησκευτική μονάδα με άρχηγό τής

τόν πατέρα — σύζυγο. Αύτός φέρει τήν ευθύνη, απέναντι στην ύπολοιπή κοινωμία, γιά τη στάση τών μελών τής οικόγνειας του.

Τις ίδιες έξουσίες άρχηγού τής οικόγνειας συναντάμε και στην άρχαία ‘Ελλάδα και τή Ρώμη⁴. ‘Ο Αριστοτέλης είναι ό πρώτος που έδραίωσε φιλοσοφικά τήν πατρική έξουσία. Οι άρχές τής φιλοσοφικής του θέσης είναι καθαρές: ‘Η έξουσία του άντρα είναι νόμιμη γιάτί στηρίζεται στη φυσική ανισότητα τών όντων. ‘Ο σύζυγος (‘Αθηναία) είναι κατώτερη από τό σύζυγό της. Τό μόνο της προσόν είναι ότι δίνει ζωή σέ ‘Αθηναίους πολίτες⁵. Άγορασμένη από τό σύζυγό της, άποτελεί μέρος τών αγαθών του. ‘Η κατάσταση αυτή θά αλλάξει, τουλάχιστον θεωρητικά, με τήν άνοδο του Χριστιανισμού. Σύμφωνα με τό λόγο του Χριστού, ή αγάπη θριαμβεύει στις ανθρώπινες σχέσεις. ‘Ετσι ή πατρική έξουσία υπάρχει γιά νά προστατεύει τό παιδί και ή συζυγική σχέση παύει νά είναι σχέση ύποταγής (γιά τή γυναίκα) γιά νά γίνει σχέση άμοιβαίας αγάπης. ‘Ο γάμος, τό ιερό αυτό (πιά) μυστήριο — και όχι συμβόλαιο — βασίζεται στην αγάπη και τήν ισότητα τών συζύγων. ‘Ο σύζυγος δεν έχει δυνατότητα πολυγαμίας. ‘Η χριστιανική ήθική είναι σαφής: Οι σύζυγοι είναι ίσοι και φέρουν ίσες ευθύ-

νες και δικαιώματα απέναντι στό παιδί τους.

Παρόλο όμως πού ό λόγος του Χριστού ήταν αγάπη και ισότητα τών ανθρώπων, ή έθραϊκή προέλευση τής χριστιανικής θρησκείας βαραίνει στη διατήρηση τής πατρικής / συζυγικής έξουσίας. Και αυτό φαίνεται καθαρά μέσα από τρία δεδομένα τής Γένεσης (κεφ. 2 και 3): α) ‘Η δημιουργία του ανθρώπου: ‘Ο πρωτόπλαστος άντρας άπογοητεύεται όταν, ανάμεσα στό ζωντανά πού όνομάζει, δέ βρίσκει τό ταίρι του. Τότε ό Θεός από μία πλευρά του άντρα φτιάχνει τή γυναίκα. β) ‘Η γυναίκα φέρει τήν ευθύνη γιά τό προπατορικό άμάρτημα και γιά τήν τύχη του ανθρώπινου γένους. Γνωρίζουμε τό λόγο του πειρασμού, όταν τό φιδι ύπόσχεται στη γυναίκα παντογνώσια και θεϊκή δύναμη. γ) ‘Η τιμωρία: Τό πάθος θά σέ σπρώχνει πρós τόν άντρα σου και αυτός θά σέ έξουσιάζει. Με τόν όρο πάθος έννοείται παθητικότητα, ύπακοή και άλλοτρίωση (χαρακτηριστικά τής γυναικείας τάξης). Από τά κείμενα αυτά άπορρέει ή εικόνα πού είχαν γιά τήν γυναίκα: Τρωτή στούς πειρασμούς τής σάρκας και στην άλαζονεία έγινε ατία τής καταστροφής του ανθρώπινου γένους.

Μέ τόν καιρό ‘Η Εκκλησία ταυτίζει τή γυναίκα με τό κακό. ‘Η έπιστολή πρós τους Έφρεσious, τό άπιστόλου Παύλου, είναι ένδεικτική. Σ’ αυτήν αναφέρεται πώς ό άντρας είναι άρχηγός του ζεύγους, γιάτί αυτόν πρώτο έπλασε ό Θεός. ‘Ο πατέρας — σύζυγος κρατά έξουσία σχεδόν ιερή, άφού μία από τίς συμβουλές πρós τή γυναίκα είναι νά ύπακούει στόν άντρα τής όπως στόν Κύριο.

‘Αλλά και τά παιδιά έπρεπε νά ύπακούουν στούς γονείς και όπως λέει ή 4η έντολή του Μωσαϊκού Νόμου, «Τί μα τόν πατέρα σου και τήν μητέρα σου, ίνα είς σοι γένοιτο και ίνα μακροχρόνιος έξοι επί τής γής». Γιάτί όμως αυτή ή συμβουλή νά θέλει αντίταλλαγμα τό ότι μόνο άν τήν άκολουθήσεις κανείς θά ζήσει καλά και πολλά χρόνια; Μήπως σημαίνει ότι ό σεβασμός και ή αγάπη πρós τούς γονείς διδάσκονται και έπομένως δεν είναι φυσικά και αυτόνόμα;

Σημειώσεις

1. El. Badinter, L' amour en plus, Paris 1980.
2. Βλέπε σημ. 1
3. Κείμενα τής Βέδας, τών Βραχμάνων, τής Σούτρα.
4. ‘Ο Κικέρων (Pro Domo, 30) λέει πώς ό πατέρας έχει έξουσία ζωής και θανάτου πάνω στό γιό του.
5. Τα περισσότερα μωρά πού άφησαν εκέετα οι γονείς τους ήταν κορίτσια.